

Euorosieroctwo – konsekwencją migracji rodziców

Opracowały:

mgr Joanna Białogłowy

mgr Katarzyna Milczarek

PORADNIA PSYCHOLOGICZNO –
PEDAGOGICZNA SKIERNIEWICE

2009

Wstęp

Ideą tego opracowania jest przedstawienie „zjawiska eurosieroctwa”, jego uwarunkowań i cech charakterystycznych oraz propozycji działań pomocowych w zakresie pracy z doświadczającym sieroctwa migracyjnego dzieckiem i jego rodziną.

Otwarcie Unii Europejskiej na przybyszów z nowych krajów członkowskich zaowocowało wyjazdem z regionu środkowo-wschodniego kontynentu licznych grup osób młodych, relatywnie dobrze wykształconych oraz gotowych do podejmowania wyzwań w nowej rzeczywistości społeczno-ekonomicznej. Wśród nich znalazły się setki tysięcy Polaków.

Wg oficjalnych danych GUS w latach 2000 – 2007 wyjechało z kraju łącznie 219, 1 tysiąca osób, z czego 123,6 tysiąca w latach 2004 – 2007(po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej)

-
- Wyjazdom przyświecały różne cele. Znaczna część Polaków wyjechała w poszukiwaniu ciekawszej i lepiej płatnej pracy oraz szans na podwyższenie standardu życiowego
 - inni - z zamiarem poznania nowej rzeczywistości
 - jeszcze inni – by do perfekcji oswoić się z obcym językiem i pogłębić wiedzę i umiejętności w dziedzinie stanowiącej przedmiot ich szczególnego zainteresowania.

-
- Wśród emigrantów znalazły się liczne rodziny z dziećmi lub też wielu rodziców, którzy wyjechali powierzając nieletnie dzieci w kraju opiece dziadków, dalszych krewnych, sąsiadów

bądź też

- pozostawiając je bez opieki w ogóle albo oddając do placówek opiekuńczo-wychowawczych.

-
- Wśród emigrantów znalazły się liczne rodziny z dziećmi lub też wielu rodziców, którzy wyjechali powierzając nieletnie dzieci w kraju opiece dziadków, dalszych krewnych, sąsiadów

bądź też

- pozostawiając je bez opieki w ogóle albo oddając do placówek opiekuńczo-wychowawczych.

-
- Rozłąka dzieci z obojgiem rodziców lub jednym z nich na dłuższy okres owocuje pojawianiem się w wielu dzieciach znamion opuszczenia.
 - Dzieci pozbawione stałego kontaktu z rodzicami czują się jak sieroty.

-
- Inne, nie mając stałego oparcia w rodzicach, którzy zwykle czuwają nad ich rozwojem i troszczą się o ich dobro, zaczynają mieć kłopoty w nauce, popadają w różnego rodzaju uzależnienia, stają się agresywne.
 - Sam fakt posiadania rodziców nie wystarczy do tego, by móc czuć się dzieckiem ważnym i kochanym w sytuacji braku codziennego kontaktu z ojcem lub matką, bądź – co najgorsze – z obojgiem z nich.

-
- Nieprzewidziane „koszty”, które ponoszą dzieci w związku z wyjazdem rodziców za granicę, stają się przedmiotem zainteresowania zarówno nauczycieli i wychowawców, jak i służb społecznych oraz kuratorów społecznych i sądowych, którzy zetknęli się z negatywnymi skutkami emigracji.
 - W słowniku języka polskiego pojawia się nowe słowo „Eurosieroctwo”.

-
- Z metodologicznego punktu widzenia termin „Euro-sieroctwo” nie w pełni odpowiada definicji sieroctwa, która wskazuje na zaburzenia relacji dziecko-rodzic w sensie kontaktu, więzi emocjonalnych czy też zaburzeń procesów socjalizacyjnych w rodzinie.
 - Podobne wątpliwości pojawiają się, gdy sięgamy do definicji formalnych.

Według nich przez pojęcie „sieroty” określa się zwykle dzieci znajdujące się pod opieką instytucji wychowawczo-opiekuńczych, kierowane tam w przypadku:

- braku obojga rodziców lub jednego z nich,
- niewydolności rodziny
- z innych względów

Stopień zaburzenia relacji dziecka z rodzicami stanowi podstawę do wyróżnienia trzech stopni sieroctwa.

- najwyższy oznacza zupełny brak kontaktu z rodzicami, całkowite opuszczenie dziecka,
- średni jest kojarzony ze sporadycznymi, rzadkimi kontaktami, mającymi miejsce w nieokreślonych w czasie i nierównych odstępach,
- najniższy stopień sieroctwa odnosi się do stosunkowo częstych kontaktów i różnej częstości odwiedzin: w jego przypadku rodzice wykazują duże zainteresowanie zdrowiem dziecka i jego wychowaniem.

Dla dziecka czy dzieci ważne jest:

- czy wyjeżdżają oboje rodzice, czy tylko jedno z nich,
- jak długo trwa rozłąka i jaki kontakt z ojcem czy matką utrzymywany jest podczas ich nieobecności,
- jakie były motywy wyjazdu i czy decyzja o rozstaniu była decyzją wspólną obojga rodziców,
- w jakich warunkach i pod czyją opieką znajduje się dziecko podczas nieobecności rodziców, czy łączy je stały, mocny związek z opiekunami,

Cd.

- w jakim wieku jest dziecko,
- jak nieobecność traktowana jest w rodzinie,
- czy wyjazd spełnia oczekiwania rodziny i przynosi oczekiwane rezultaty,
- jakie są perspektywy powrotu i ponownego połączenia z rodziną.

Wyodrębnia się następujące przedziały czasowe emigracji rodzica/ rodziców:

1. nieobecność do dwóch miesięcy: nieznacząca,
2. nieobecność od dwóch do sześciu miesięcy: niewielki wpływ na proces socjalizacji, brak zaburzenia struktury ról w rodzinie, możliwość nieznacznego osłabienia więzi pomiędzy rodzicem a dzieckiem,

-
3. nieobecność od sześciu miesięcy do roku: w zależności od wieku dziecka możliwość istotnego wpływu na socjalizację, możliwość przejęcia kulturowej roli rodzica migranta przez rodzica pozostającego w domu, wyraźne zaburzenie więzi, możliwość wystąpienia traumatyzującego efektu odrzucenia;
 4. nieobecność powyżej roku: znacząca restrukturyzacja rodziny i relacji z otoczeniem społecznym, przejęcie funkcji przez rodzica pozostającego w domu, znaczące zaburzenie więzi – wysoce prawdopodobny efekt odrzucenia u dziecka.

Wychowawcze i edukacyjne konsekwencje czasowej migracji zarobkowej rodziców

1. Problemy z nauką :

- obniżona lub brak motywacji do nauki,
- obniżone wyniki nauczania,
- nieprzygotowanie do zajęć,
- lekceważenie obowiązków szkolnych
- nieregularne uczęszczanie uczniów na zajęcia.

2. Problemy wychowawcze:

- arogancja,
- używanie wulgarnego słownictwa,
- oszukiwanie,
- wysoka absencja,
- niesystematyczne uczestnictwo w zajęciach szkolnych,
- ucieczki z lekcji,
- wagary,
- duża liczba godzin nieusprawiedliwionych.

3. Zmiany stanu emocjonalnego:

- uczuciowa pustka,
- uczucie osamotnienia,
- tęsknota,
- smutek,
- zaburzenia w relacjach z rówieśnikami,
- nadpobudliwość,
- agresywność,
- problemy z koncentracją.

4. Skłonność do zachowań ryzykownych :

- sięganie po nikotynę, alkohol, narkotyki,
- obniżenie wieku inicjacji seksualnej,
- wandalizm,
- kradzieże,
- itp..

Nie ma wystarczających podstaw do obarczania jedynie rodziców winą za istniejący stan rzeczy, ale w wielu przypadkach to ich brak odpowiedzialności, wyrażający się w pozostawieniu w kraju dzieci bez właściwej opieki jest źródłem negatywnych reakcji i zachowań oraz pogłębiających się dziecięcych kłopotów emocjonalnych. Starsze rodzeństwo, dziadkowie lub dalsi krewni, a nierzadko również domy dziecka nie są w stanie zastąpić rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Formy pomocy udzielanej rodzinom migrantów

- Poradnictwo rodzinne
- Terapia rodzinna
- Praca socjalna
- Pomoc udzielana w szkołach i pozaszkolnych formach opieki wychowawczej
- Opieka i pomoc społeczna
- Pomoc instytucji profilaktycznych i wczesnej interwencji
- Pomoc kuratora sądowego

Kierunki działań podejmowanych przez profesjonalistów

- Współpraca z rodzicem/opiekunem dziecka
 - przeprowadzanie rozmów, udzielanie wsparcia psychologiczno – pedagogicznego, mające na celu uzmysłowienie skali problemu, spowodowanie wzrostu zainteresowania dzieckiem u rodzica/opiekuna, wzrost aktywności rodzica/ opiekuna, uzyskanie wzmożonej opieki i kontroli nad dzieckiem (wyrażające się między innymi w systematycznym uczęszczaniu na zajęcia przez dziecko, odrabianiu zadań domowych)

➤ Praca z dzieckiem

- działania opiekuńczo – terapeutyczne i dydaktyczne mające na celu wyrównanie braków i zaległości programowych, poprawę wyników nauczania, wzrost frekwencji poprzez zminimalizowanie zjawiska wagarów, pomaganie uczniom w przezwyciężaniu niepowodzeń szkolnych, uświadomienie uczniom konieczności i potrzeby uczestniczenia w zajęciach szkolnych, kształcenie umiejętności radzenia sobie z sytuacją stresową, wzrost wiary we własne siły, kształtowanie świadomości, że dziecko ma z kim porozmawiać o problemach.

□ Opracowano w oparciu o materiały Eurosieroctwo 2008: materiał sygnałny: (zapowiedź raportu), Fundacja Prawo Europejskie Warszawa: Studium Prawa Europejskiego: Instytut Europejski

» Katarzyna Milczarek

» Joanna Białogłowy